

BARCELONA 1714

EL FIL D'ARIADNA 72

Primera edició: abril de 2014

© 9 Grup Editorial i Ajuntament de Barcelona, per la present edició

Angle Editorial

c. Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Ajuntament de Barcelona

Consell d'Edicions i Publicacions de l'Ajuntament de Barcelona: Jaume Ciurana i Llevadot, Jordi Martí i Galbis, Marc Puig i Guàrdia, Albert Ortas i Serrano, Miquel Guiot i Rocamora, Jordi Joly i Lena, Vicente Guallart i Furió, Àngel Miret i Serra, Marta Clari i Padrós, Josep Lluís Alay i Rodríguez, José Pérez Freijo, Pilar Roca i Viola.

Director de Comunicació i Atenció Ciutadana

Marc Puig

Director d'Imatge i Serveis Editorials

José Pérez Freijo

Direcció d'Imatge i Serveis Editorials

Passeig de la Zona Franca, 66
08038 Barcelona
tel. 93 402 31 31
www.bcn.cat/publicacions

Idea original i coordinació editorial: Zahorí de Ideas

www.zahorideideas.com

© de l'edició original: Zahorí de Ideas

© dels documents i cartes que correspongui, els seus autors o hereus dels seus drets

© de la fotografia de coberta, Arxiu Històric de la Ciutat

Realització editorial: Naono, SL

Text introductori i recerca: Xavier Garcia Toran

Traducció: Hèctor Cesena, Victòria Romero

ISBN: 978-84-15695-74-5

Dipòsit legal: B 4108-2014

Impress a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

BARCELONA 1714

Testimonis d'una ciutat assetjada

Edició de Xavier González Toran

 Angle Editorial

 **Ajuntament
de Barcelona**

Sumari

Un relat plural del setge de Barcelona	9
Els anys abans del setge. La guerra de Successió	13
El setge de Barcelona	71
Conseqüències de la derrota	163

Un relat plural del setge de Barcelona

El setge que va patir Barcelona per part de les tropes de Felip V entre els estius de 1713 i 1714 és, sens dubte, la fita històrica més significativa de la Catalunya de l'edat moderna. La derrota final dels defensors de la ciutat l'11 de setembre de 1714 i la consegüent pèrdua de les llibertats catalanes, tenen encara avui dia un fort valor simbòlic, amb ressonàncies importants en la consciència col·lectiva del país. Però com succeeix amb bona part dels fets històrics que han adquirit dimensions mitològiques, la realitat que s'amaga al darrere respon a una trama d'esdeveniments i d'actors ben complexa, plena de matisos, contrastos, claroscurs i, fins i tot, contradiccions. El volum que aquí presentem recupera la memòria del setge sense renunciar a la seva complexitat històrica i humana. Ans al contrari, la fa el més evident possible, per tal d'obtenir un relat diàfan i plural, a partir del testimoni en primera persona dels seus protagonistes, adscrits als dos bàndols en conflicte i de condicions socials, culturals i professionals ben diverses: cavallers, apotecaris, nobles, militars, reis, advocats, consellers, professors, clergues o ambaixadors. D'aquesta manera s'obté un retrat acurat del que va significar el ferotge assetjament de les tropes borbòniques i la heroica resistència dels barcelonins.

La fi de la guerra de Successió a Catalunya

El relat del dia a dia del setge de Barcelona, de les bombes, de les conspiracions, de les batalles o de la fam transmet la tragèdia humana que van viure els habitants de la ciutat. Però per copsar la seva transcendència històrica, per entendre el que estava en joc, el que motivava les accions

i les reaccions dels protagonistes, s'han de conèixer també els esdeveniments precedents que van desembocar en una situació tan dramàtica. En aquest sentit, cal no oblidar que el setge va ser el darrer episodi bèl·lic a Catalunya de la guerra de Successió espanyola, la primera gran guerra d'abast mundial que va sacsejar tot Europa entre 1701 i 1715.

Per aquest motiu, s'inclou un extens capítol inicial amb referències als fets principals del conflicte anteriors al setge i el seu ressò a Catalunya: la mort sense descendència, el 1700, de Carles II, el darrer sobirà de la casa d'Àustria de la monarquia hispànica; l'entronització com a nou monarca, als regnes de Castella i Aragó, de Felip de Borbó, nét del rei francès Lluís XIV; la unió, el 1701, en la Gran Aliança de l'Haia de les potències europees contràries a l'expansió borbònica i partidàries que l'arxiduc Carles, fill de l'emperador Leopold d'Àustria, pugés al tron de la monarquia hispànica; l'esclat de la guerra entre borbònics i austriacistes el maig de 1702; el pacte de Gènova de maig de 1705, mitjançant el qual els representants catalans canviaven de bàndol i, arran de la promesa anglesa de garantir la integritat de Catalunya, passaven a donar suport al pretendent austriacista, proclamat rei a Barcelona, com a Carles III, el novembre següent; el primer setge fallit de la capital catalana per part de Felip V, el 1706; els anys de desenvolupament incert de la guerra a Europa, amb victòries i derrotes per a tots dos bàndols; la mort, el 1711, de Josep I, l'emperador del Sacre Imperi Romanogermànic, i la seva successió en el tron per l'arxiduc Carles, el seu germà, que va haver d'abandonar Barcelona; el canvi de parer de la majoria de potències de la Gran Aliança que, temoroses ara d'un poder excessiu de la casa d'Àustria a Europa, van signar tractats de pau amb Castella i França i van reconèixer Felip V com a rei d'Espanya; la ruptura de la promesa de Gran Bretanya de protegir els catalans; la retirada de les tropes austriacistes de Catalunya d'acord amb el conveni de l'Hospitalet de juny de 1713, amb la qual cosa el Principat quedava ja totalment abandonat a la seva sort davant l'envestida de Felip V; i, finalment, la decisió de juliol de 1713 de la Junta de Braços de resistir fins a la mort a l'ocupació borbònica, preludi del terrible setge final de Barcelona. De la mateixa manera, el llibre incorpora un darrer capítol sobre les conseqüències del setge i de la derrota dels defensors de Barcelona, amb una incidència especial en l'ocupació militar de la capital i en la construcció de la Ciutadella, a més a més de la pèrdua de les llibertats catalanes formalitzada en el decret de Nova Planta.

Per relligar tots aquests esdeveniments històrics hem fet servir cites del dietari del marquès de Dangeau, Philippe de Courcillon, militar i diplomàtic

francès que, des de 1665, va ser ajudant de camp del rei Lluís XIV. L'exhaustiu informe diari que el marquès va escriure entre 1684 i 1720 permet disposar d'una àmplia perspectiva sobre els fets de la guerra de Successió, a partir de la qual s'organitzen la resta de testimonis del llibre.

Les veus de la història

Diu el tòpic que la història l'escriuen els vencedors. Certament, Philippe de Courcillon, com a ajudant del rei francès, va ser un fervorós partidari de la causa del seu nét, Felip V. Malgrat tot, la seva veu i la d'altres defensors del partit borbònic no són les úniques que han arribat fins als nostres dies. Alguns austriacistes catalans, que un cop acabada la guerra es van exiliar a Viena, també van deixar el seu testimoni. És el cas del militar i historiador Francesc de Castellví i Obando, autor de les monumentals *Narraciones históricas*, abastament citades aquí.

Amb tot, per obtenir un relat global de la guerra i del setge, no n'hi ha prou amb les grans visions dels dos bàndols, amb les memòries de figures rellevants, els dietaris oficials de les institucions o les grans cròniques històriques. També cal escoltar els protagonistes secundaris, els ciutadans de la Barcelona de l'època, que en tenien una percepció més personal, més vivencial. Gràcies a la ingent tasca de recerca duta a terme per historiadors com Rosa Maria Alabrús, Josep Maria Torras i Ribé, Joaquim Albareda, Albert García Espuche o Agustí Alcoberro, en els darrers lustres s'han recuperat nombrosos manuscrits en primera persona, com dietaris, invectives propagandístiques o correspondència; alguns anònims i altres amb noms i cognoms. Les seves veus també son cabdals a l'hora de donar testimoni de la Barcelona assetjada de 1714.

Els anys abans del setge. La guerra de Successió

3 d'octubre de 1700 – 23 de juliol de 1713

1700 1701

3 d'octubre de 1700

Segon testament de Carles II d'Espanya, a favor de Felip d'Anjou després de la mort de Josep Ferran de Baviera, a qui el rei havia nomenat successor en el seu primer testament.

1 de novembre de 1700

Carles II d'Espanya mor sense descendència.

15 de novembre de 1700

Lluís XIV accepta la corona d'Espanya per al seu nét Felip d'Anjou.

18 de febrer de 1701

Felip d'Anjou arriba a Madrid.

Abril de 1701

Felip V destitueix el virrei de Catalunya, Jordi de Darmstadt, el fa fora dels seus dominis i el substitueix per Luis Fernández de Portocarrero, duc de Palma, com a lloctinent de Catalunya.

18 de juny de 1701

Primer tractat de Lisboa. Portugal dóna suport a Felip V en la guerra de Successió.

Setembre de 1701

Els països signants de la Gran Aliança de l'Haia (Àustria, Holanda i Anglaterra) declaren la guerra a Espanya i Portugal.

4 d'octubre de 1701

Felip V jura les Constitucions catalanes a Barcelona, després d'arribar a la ciutat dos dies abans.

---

*Dietari de Philippe de Courcillon,
marquès de Dangeau*

Versalles, 22 de desembre de 1701

He rebut cartes del rei d'Espanya, que el dia 11 encara era a Barcelona; l'endemà hi havia de fer el tancament dels Estats, que li han donat tres milions en moneda de França, a pagar en set anys. Ell creu que alguns li faran avançaments a canvi d'una rebaixa mínima. Així que la reunió dels Estats s'acabi, Sa Majestat marxarà de Barcelona per tornar a Madrid; però es creu que s'estarà molt de temps a Saragossa, i ningú dubta que els Estats d'Aragó li faran un present molt més substanciós que el dels Estats de Catalunya.

Font de tots els fragments del dietari de Philippe de Courcillon: E. SOULIÉ i altres, *Journal du marquis de Dangeau*, Firmin Didot, Paris, 1858.

Carta anònima d'un representant de les institucions catalanes a Felip V

1702

6 de gener de 1702

[...] En ocasió [de que] las Cortes no procurasen el remedio [*dels abusos dels ministres del rei*] sería culpable, pues quitarían a V.M. la gloria de gobernar con justicia, y que ésta se execute por las personas señaladas en las constituciones y no por los ministros ordinarios de V.M. ni es perjudicial a V.M. ni contra regalías [...].

Dize el Conde [*comte de Palma, virrei de Felip V*] que en semejantes casos siempre se proponen constituciones; sólo diré que para esto se instituyeron las Cortes; ni el pedir éstas con reverentes súplicas puede ofender a la Majestad. Aquello que rendido se insta más presto es señal de esclavitud que indicio de libertad [...].

Son amantes de sus privilegios los catalanes, pero a todos se adelantan en el respeto y amor y veneración a sus príncipes. Defenderán los unos sin pasar los límites de un vasallaje fiel y obediente, de forma que diestros artífices darán una misma tela de fieles con su Rey y de celosos con su patria [...].

Ni el acto de Cortes es tan extraño a la Majestad que él, por si solo, no pida la presencia real... En las Cortes se disponen justísimas leyes con las cuales se asegura la justicia de los reyes y la obediencia de los vasallos. Se tratan puntos de justicia y otros muy importantes al buen estado y aumento de las coronas.

Font: Joaquim ALBAREDA, *Escrits polítics del segle XVIII*, Vol. 1, Eumo Editorial, 1996.

---

*Dietari de Philippe de Courcillon,
marquès de Dangeau*

Versalles, 6 de gener de 1702

Va arribar un correu de Barcelona, amb data de 25 de desembre. El rei d'Espanya encara hi era; va tenir febre contínua amb pujades sobtades, però al cap de sis dies se n'havia lliurat sense haver de prendre quina; i en el moment de sortir el correu, ja es trobava molt bé. Els Estats de Catalunya exigeixen grans privilegis, però Sa Majestat encara no ha decidit si els els atorgarà.

Versalles, 19 de gener de 1702

M. de Torcy va venir a veure el rei a casa de Madame de Maintenon abans de la tragèdia i li va portar cartes del rei d'Espanya, datades a Barcelona el 9 d'aquest mes. El príncep es troba en perfecte estat i els Estats de Catalunya s'acaben; han concedit a Sa Majestat tot allò que desitjava i renunciem als privilegis que fins avui havien exigit amb insistència als reis precedents i a ell mateix. Aquesta vegada han deixat ben clar el seu desig de complaure el seu nou rei. Feia cent set anys que els Estats de Catalunya no s'acabaven.

Maig de 1702

Austria, Holanda i Anglaterra declaren la guerra a Espanya i França.

23 d'octubre de 1702

Triomf aliat a la batalla naval de la badia de Vigo.

1703

1703-1705

Francisco Antonio Fernández de Velasco y Tovar és nomenat virrei de Catalunya. Durant el seu mandat, que s'allargarà fins al 1705, manté conflictes constants amb la Conferència dels Tres Comuns.

16 de maig de 1703

Segon tractat de Lisboa. Portugal se suma a la Gran Aliança.

12 d'agost de 1703

A Viena, l'arxiduc Carles és proclamat rei de Castella i de Catalunya-Aragó, amb el nom de Carles III.

1704

Febrer de 1704

Desembarcament de l'arxiduc Carles a Lisboa.

27 de maig de 1704

Una esquadra de 30 vaixells anglesos i 18 d'holandesos comandada per l'almirall George Rooke i Jordi de Darmstadt arriba a la costa de Barcelona. Comença el primer setge austriacista de la ciutat. El virrei sol·licita la formació de la Coronela, la milícia dels gremis per defensar Barcelona.

31 de maig de 1704

Finalitza sense èxit el setge austriacista de Barcelona. S'aguditza la repressió del virrei Velasco contra els austriacistes barcelonins, i també la conculcació indiscriminada de les Constitucions catalanes.

*Dietari de Philippe de Courcillon,
marquès de Dangean*

Versalles, 22 de desembre de 1701

Va arribar un correu de Catalunya; M. de Chamillart va dur les darreres novetats al rei, que era a casa de Madame de Maintenon i estava treballant amb M. Pelletier. Tan aviat com M. de Chamillart

va acabar de departir amb el rei, Sa Majestat reclamà la presència de M. de Pontchartrain, que va arribar després del sopar del rei per portar-li les cartes que li havia ordenat escriure al comte de Tolosa i a Langeron, el qual comanda les tropes que tenim a la Provença. El rei, ja a punt de retirar-se a la seva habitació, ens va comunicar les notícies d'aquest correu, a saber: els enemics, amb trenta vaixells de guerra i sis armes per llançar dards inflamats, navegaven al Mediterrani. A bord hi tenen cinc mil homes de tropes de desembarcament, comandats pel príncep de Darmstadt; els vaixells són davant les costes de Barcelona, on el príncep assegura que disposa de bons efectius. El rei compta que l'almirall haurà perseguit els enemics pel Mediterrani, ja que disposarà de trenta-un vaixells un cop s'hi hagin afegit els sis que són a Cadis.

Versalles, 7 de juny de 1704

Al matí vam rebre la notícia que el príncep de Darmstadt havia aconseguit que la infanteria que tenia a bord dels seus vaixells prengué terra, i que bombardejava Barcelona; ningú a la ciutat ni en tot el país va tremolar. M. de Velasco, virrei de Catalunya, respon de la fidelitat dels pobles de la província i dels habitants de la ciutat, i alguns que es van rendir i van venir asseguren que els enemics tornaran als vaixells i que tornaran a hissar les veles.

Marly, 8 d'agost de 1704

[...] El rei ens va fer saber les notícies que acabava de rebre del comte de Tolosa, el qual li explicava des de Barcelona, amb data d'1 d'aquest mes, que la flota dels enemics havia entrat al Mediterrani el 17 de juliol; les darreres notícies que en té són que la flota es trobava a l'altura de Màlaga, i que estava a punt d'hissar les veles per perseguir-los i intentar combatre'ls. L'arribada del comte de Tolosa ha estat molt necessària per a Barcelona, on hi havia molta gent disposada a revoltar-se, i el virrei ha fet empresonar moltes persones que tenien males intencions. No hi ha dubte que el propòsit dels enemics en entrar al Mediterrani no era altre que donar suport a aquesta revolta.

1705

17 de maig de 1705

Austriacistes catalans signen a la parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer el pacte dels Vigatans, que comissiona Domènec Parera i Antoni de Peguer a negociar una aliança entre Anglaterra i el Principat de Catalunya contra Felip V.

Maig (?) de 1705

Esclata la revolta austriacista a Catalunya.

*Dietari de Philippe de Conreillon,
marquès de Dangeau*

Marly, 12 d'agost de 1705

Va arribar un correu del comte de Tolosa, que havia sortit de Toló el dia 16. Hi diu que ha sabut que el dia 7 la flota enemiga era a l'altura de Cartagena; està composta de cent-disset veles, entre les quals hi ha més de seixanta vaixells de guerra, i el dia 11 d'aquest mes dues fragates van aparèixer davant de Barcelona, una de les quals amb pavelló anglès. L'ànim dels catalans no està ben predisposat envers el rei d'Espanya, i n'hi ha cinc o sis mil que s'han aixecat en armes a la plana de Vic i que estan de part de l'arxiduc; no obstant això, no cal témer per aquell país, sempre que Barcelona romanguí fidel. En aquesta plaça hi ha cinc mil homes i tenim molta confiança en la seva fidelitat al rei.

20 de juny de 1705

Signatura del pacte de Gènova entre Anglaterra i el Principat de Catalunya, amb l'objectiu de derrocar Felip V a canvi de mantenir les lleis i institucions catalanes.

Agost de 1705

El mariscal de camp Joan Baptista Basset desembarca a Altea i s'inicia la revolta dels maulets al País Valencià.

17 d'agost de 1705

Joan Baptista Basset desembarca a Dènia i proclama Carles III com a rei legítim.

22 d'agost de 1705

La flota austriacista, comandada per Charles Mordaunt, comte de Peterborough, desembarca al port de Barcelona. Inici del segon setge austriacista de la ciutat.

*Dietari de Philippe de Courcillon,
marquès de Dangeau*

Versalles, 1 de setembre de 1705

Va arribar un correu del duc de Berwick; les seves cartes són de Montpeller, del dia 28. Afirmar que el dia 23 els enemics, que són davant de Barcelona, van aconseguir que nou batallons prenguessin terra; s'hi van unir cinc o sis mil revoltats de Vic i van enviar quinze vaixells davant de Palamós. Aquesta operació no farà gaire mal si no es produeix cap traïció a Barcelona.

Versalles, 6 de setembre de 1705

Va arribar un correu del duc de Berwick, les seves cartes són del 31, de Montpeller. Comenta que el virrei de Catalunya li va escriure el 27; els enemics encara no havien obert la trinxera davant de Barcelona; que estaven acampats en un punt on a la dreta tenien Badalona, i a l'esquerra, Sant Andreu. Els revoltats de Vic ocupen les principals avingudes d'aquesta plaça [...]. El governador de Roses comunica al duc de Berwick que els enemics havien desembarcat quinze batallons i mil o mil dos-cents cavalls.

Marly, 9 de setembre de 1705

Per la carta del virrei de Catalunya, enviada des de Barcelona el dia 27, sembla que està molt content dels seus habitants i de la noblesa

que desprèn tota la ciutat. Aquell dia li van enviar un capità i alguns soldats dels revoltats de Vic que havien estat arrestats; els va fer penjar immediatament per a gran alegria del poble. Va expulsar de la ciutat el governador particular, anomenat marquès de Rose, i va arrestar el major, de qui se sospita que estava en connivència amb els enemics; i afirma que la reina d'Anglaterra havia donat ordre al comandant de la seva flota de no quedar-se en aquells mars més enllà del 27 de setembre.

---

15 de setembre de 1705

Captura austriacista del castell de Montjuïc i inici del bombardeig de la ciutat.

*Dietari de Philippe de Courcillon,
marquès de Dangeau*

Marly, 16 de setembre de 1705

Al matí va arribar un correu de M. de Berwick, en què es diu que, per les cartes que té de Catalunya, el canó no estava encara en bateria el dia 6 davant de Barcelona, i que fins i tot dubta si la trinxera estava oberta. Dues hores més tard que aquest correu hagués arribat, en va arribar un altre del rei d'Espanya, en què es comunica al rei la continuació d'un afer sobre la qüestió del príncep de Tzerclaes, a qui Sa Majestat va ordenar que li possessin un seient darrere seu, la qual cosa no s'havia fet mai. Les grans personalitats creuen que entre el rei i ells no hi ha de seure ningú i no volen estar al mateix lloc on el rei situarà el seu capità de guàrdia. Això ha provocat un gran enrenou a Madrid; aquest afer ja es coneixia des de fa uns dies, i pel que sembla el rei no veia amb bons ulls aquesta novetat. També s'ha sabut per aquest correu que el virrei de Catalunya creu que té la fidelitat dels seus habitants; d'entre els més destacats, alguns li han aportat diners, tot demanant-li que els destini a reclutar tropes a la ciutat en cas que li sigui necessari. Tot sembla en calma, les botigues són obertes com si estiguéssim en període de pau, i el virrei assegura que no hi falta res.

De Charles Mordaunt, comte de Peterborough, a la seva dona

Barcelona, 6 d'octubre de 1705

Et puc donar una alegria pel que fa a l'ocupació de Barcelona, cosa que finalment hem aconseguit. Puc dir humilment que un intent com aquest mai fins ara s'havia dut a terme amb tants homes. En tres dies hem ocupat, espasa en mà, el castell de Montjuïc, que durant tres mesos va resistir davant 30.000 homes. A dins n'hi havia 500. El vam assetjar amb un miler d'homes al llarg de tretze hores, i ens vam enfilem amb escales dalt d'una roca, molt més dura que la de Portsmouth. Només teníem 800 homes, després que 200 ens van abandonar durant la nit. Aquesta empresa, que alguns podrien considerar impossible o temerària, salvarà molts milers de vides. Em van obligar a dirigir les nostres tropes amb el príncep de Hesse, que va morir en l'assalt; jo en vaig sortir il·lès, tot i que els meus dos ajudants de camp van quedar malferits. Hauria preferit que ho sabessis per algú altre abans que per mi mateix.

Font: William COXE, *Memoirs of the Duke of Marlborough, with his original correspondance collected from the family records at Blenheim, and other authentic sources*, Longman, Hurst, Rees, Orme and Brown, Londres, 1820. Traducció al català a Mireia TRIUS, ed., *Cartes des de Barcelona. El retrat de la ciutat a través dels seus visitants*, Edicions 62 / Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2012, pàg. 29.

9 d'octubre de 1705

Capitulació de Barcelona davant dels austriacistes.
El virrei filipista Fernández de Velasco fugí de la ciutat
i l'arxiduc Carles entra a Barcelona.

Memòries de John Churchill, duc de Marlborough

Sense data

[...] La captura de Montjuïc va ser el preludi de la rendició de Barcelona. El 9 d'octubre, el rei Carles va entrar triomfant a la ciutat i va ser aclamat pel poble com al seu sobirà legítim i l'alliberador del detestat jou dels Borbó. Es van prendre totes les mesures per mantenir aquesta conquesta i estendre la revolució pels regnes veïns de Múrcia, València i Aragó. Barcelona va quedar en un estat de defensa, amb el poble allistat i disciplinat i sis regiments nadius de nova formació. Nombrosos cossos mòbils, formats per ambiciosos alpinistes, de seguida van mantenir la tranquil·litat de la zona conquerida, i van contribuir a fomentar l'esperit d'insurrecció en els països contigus [...].

Font: William COXE, *Memoirs of the Duke of Marlborough, with his original correspondance collected from the family records at Blenheim, and other authentic sources*, Longman, Hurst, Rees, Orme and Brown, Londres, 1820, pàg. 333.